

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan zvečer, izmši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši, „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Sodnija in slovenščina.

(Iz sodnijskih krogov.)

V septembru 1884.

IV.

Predsednik je motiviral svoj ukaz z oziri javnosti, zaradi katerih se mora na spodnjem štirskem v prvi vrsti vsaka razsodba v nemškem jeziku azglaševati. Da, javnost! javnost! Oglejmo si to javnost nekoliko bliže in kolikor mogoče natančno. Javnost in ustnost sta dva najglavnejša stebra novega kazenskega reda. Čuvati jih moramo kot najdražja bisera. O ustnosti postopanja ne govorimo, a javnost, to hvalisano javnost si oglejmo natančno ter stopimo v sodnijsko dvorano. Kak prizor! Zatoženec je Slovenec, ne zna nič nemški; priče so slovenske, ne znajo nič nemški; sodniki, učeni in neučeni, morajo znati nemški in slovenski, ker drugače so v suponanem slučaju izključeni. Občinstvo, ki hodi obravnave poslušati in ki tedaj reprezentuje javnost, lahko ločimo v znane „kriminaldoktorje“, ki le iz golega samopaštva hodijo nedragi čas prodajati in drugo omikano ljudstvo, ki ne hodi zaradi radoglednosti k obravnavam, nego iz nekega višjega, etičnega čuta. Prva in druga kategorija občinstva ne bodeta hodili k obravnavam, če ne umeta jezika, v katerem se obravnava, izvzemši oni slučaj, da se ne moreta drugej k počitku vnesti, nego na klopih za avditorij, za javnost pripravljenih.

Tedaj vse, kar je živega v dvorani, umeje slovenski. In vendar predsednik mora razsodbo v nemškem jeziku razglasiti! On mora narediti temu jeziku svoj poklon! O tempora, o mores! Ali je to poviševanje nemškega jezika, ali poniževanje slovenskega ali menda oboje vkup — ka-li? Mi tega vprašanja nečemo reševati; naj ga reši bistroumna in učena prevzvišenost; samo toliko ga v svoji prepokorni ponižnosti in pohlevnosti prosimo, naj nam zopet ne odgovori: „ja, bauer, das ist ganz was anderes“. Bore kmetič nam ne bo več verjel.

V.

Preidimo k pretresovanju oportuniteti tega ukaza; predsednik obravnave je zavezan razsodbo z nagibi v prvi vrsti nemško razglasiti in potem še le slovenskemu zatožencu per abbreviationem nazniniti. Naše prosto ljudstvo ima čudne nazore o judikaturi; kolikokrat čujemo po naših sodiščih: saj go spodje naredijo, kar hočejo; ti nazori so dedščina

iz onih časov, ko je še vladala v sodnijskih kancelijah tortura in batina. Ti časi so prouzročili v ljudstvu neko indolentnost in neko apatijo do pravosodstva, katera se le polagoma odpravlja in izkorenjuje. A izrjavati se mora kot strupena belladonna iz vrtnih grede, če hočemo, da ljudstvo, posebno nemikano, zadobi zaupanje in spoštovanje do sodnijskih izrekov, ukrepov in razsodb, če hočemo, da ljudstvo neha misliti, sodnik je samo vladar, tiran, mogotec, kateri kraljuje v svojem mrzlem ozračju pravega pravčatega samosilstva, kateremu je gaslo: sic volo, sic jubeo; stat pro ratione voluntas.

Vprašajmo sedaj, ali je zgoraj omenjeni ukaz pripraven, našemu ljudstvu druge, istinitije nazore ucepiti ali pa vsaj pospeševati odstranjenje onih napaknih pojmov? Valjda ne; če zatoženi pri razglasbi razsodbe ne sliši cele sentence z nagibi v svojem jeziku, marveč le lakonično: „na „gavage“ si obsojen, pa se pritoži“, potem bo on ostal pri svojem mnenju: naredili so, kar so hoteli. Imeli smo priložnost, se prepričati, kako naši kranjski Kočevci mislijo o pravosodstvu; Kočevci, ki se tudi rad pravda, ne bode rekel, da je izgubil pravdo, nego on pravi, da jo je zaigral („ich habe den Proces verspielt“) Vajen igre, misli, da tudi v sodnijski pisarni velja „hoch“ ali pa „nieder“, kakor pri stavi na pomaranče; človek bi dejal, da ta nazor ni tako neosnovan, če tudi razvoji pravnega čuta, kakor bomo videli, škoduje; kajti, če vidimo čestokrat, kako nadsodnija pobija razloge prvega sodnika, in kako potem spet razlogi nadsodnije pred najvišjim sodiščem nobene milosti ne najdejo, ne moremo prostemu človeku in nestrokovnjaku zameriti, če on to počenjanje smatra za precej drago igro na obširnem polju logičnih syllogizmov.

Naše prosto ljudstvo smatra v obče (izjeme se tudi nabajajo; a o njih velja: exceptis firmat regulam) sodnijske izreke in razsodbe kot izraz gole samovolje, ker, kakor že rečeno, se le malokrat s prepričevalnim slovenskim govorom pouči o tem predmetu. Kakov naravni posledek izvira iz tega napaknega mišljenja o pravosodstvu? Mi mislimo, da je to krivo mnenje regulator reakcije proti sodnijskim izrekom.

Kočevci, ki razsodbe smatra za igro, bode skušal izvrševanje teh razsodb onemogočiti z vsakojakimi zavijačami in spletkami; naš kmet pa, ki smatra sodnijske izreke kot izraz gole samovolje,

bode se izvrševanju teh razsodb po pravilu „klin s klinom“, protivil s surovo močjo, z brutalno silo. Zaradi tega se nabaja pri nas toliko hudodelstev zaradi javne sile, pri Kočevcih pa prevagujejo delikti goljufije in prevare. Gospoda, če mislite, da so naše trditve prazne in neutemeljene, prosimo Vas, vzemite letne statistične izkrze v roko; videli boste, se li motimo ali ne.

Mi si priborimo svoja izkustva v vsakdanji dotiki s strankami, vi pa uporabljate statistične podatke, a naša izkustva se opirajo na take momente vsakdanjih razprav in obravnav, kateri se v mrtvih številkah popolnem izraziti ne dajo. To jim pa nikakor ne zmanjšuje in prikrajšuje njih veljave, njih vrednosti.

Ker tedaj omenjeni ukaz v ravno označenem oziru ne ustvarja nobenega poboljška, ampak strogo statuiraj, da mora vse pri starem ostati, zaradi tega ga ne moremo smatrati kot posebno koristnega.

(Dalje prih.)

Mejnarodna konferencija za ribištvo.

Na Dunaji se je v 29. dan prošlega meseca pričela konferencija za ribištvo, sklicana po „avstrijskem ribiškem društvu“ in pohojena od zastopnikov vlade, ribiških ter drugih narodno-gospodarskih društev. Prišli so zastopniki: vlade saksonske, srbske, bolgarske in švicarske; ogerskega poljedelskega in vkupnega finančnega ministerstva, ribiškega društva v Berlinu, v Monakovem, v Draždanah, v Petrogradu, v Aranyos Marothu; dalje poverjeniki: deželnega zemljedelskega sveta v Pragi; kmetijske družbe v Solnogradu, v Celovci; deželnega ribiškega društva v Lincu, v Redl Zipfu na Gorenjem Avstrijskem, v Gradci, v Ljubljani (dr. J. Kapler iz Ljubljane in prof. J. Franke iz Kranja), v Brnu, v Iglavi, v Opavi, v Karlovih Varah itd. Vseh zastopnikov vkupe bilo je okolo 70 na tem pazljivosti vrednem shodu, kateremu je pokrovitelj bil cesarjevič Rudolf.

Konferenciji namen je bil, da se zbranci, v ribištvo znanostno vzobraženi ter izkušeni možje, posvetujejo in sredstva oznamenijo, kako bi se dalo povzdigniti ribištvo, to je z ribami napolniti reke in vode, ki so, vsled nespametne ribje lovi in na korist drugostranskega napredka v kmetijstvu, v obrtnosti in ladijarstvu, prišle ob cele rodove rib in tako prestale dajati prevažno živilo. Mejnarnodni ta shod

LISTEK.

Ulična pevka.

Povest. Ruski spisal N. K. Lebedov. Preložil Kmetov.

I.

(Dalje.)

Obe sestri, krogoloci in rudeči, z majhnima nosičkoma in velikimi okroglimi očmi, brbljali sta strašno radi in govorili obično kakor za stavo ter druga drugi kratili besedo. Obe bili sta do brezkončnosti dobri in neizrečeno smešljivi. Na mojo izjavo, da sem prišla pomagati, vzklicali sta obe h kratu, slično kokodakujočim kokošim:

— Ali si že molila?

Jaz odgovarjala sem z glasom nekoliko zbeganim in nekoliko priznavajočim svojo pregreho:

— Ne, tetki, danes še nisem molila . . .

Tedaj sta oni v jeden glas uzklicali:

— Moli!

Jaz stopila sem pred sveto razpelo ter jela priklanjati in križati se. Starejša me je učila:

— Oče naš, kateri si v nebesih . . .

Jaz ponavljala sem za njo. Sedaj narekalo se mi je od jedne strani — „posvečeno bodi Tvoje ime“ — in ne pustivši mi končati ponavljanja teh besed, slišala sem od druge strani: „pridi k nam Tvoje kraljestvo, zgodi se Tvoja volja.“ Zgubivši zvezo vsled bitenja teh skrbnih žensk, v istem času skakajočih od samovara k peči, prilagat drva in nasprotuo, zmedla sem se ter govorila kaj enacega:

— „Posvečena bodi Tvoja volja!“

Tedaj padali sta obe od smeha na klop in komaj oddahnivši se nekoliko, urno hiteli prikrajšati molitev:

— „In odreši nas od vsega hudega“ . . .

Jaz sem ponavljala, za tem izrekli sta sestri gromoglasno z resnim obrazom:

— Amen!

Tu pričelo se je beganje. Vse jele smo nekam hiteti, zadevale se jedna ob drugo, poprijemale h kratu za jedno in isto reč, jo vlekle vsaka k sebi in jo vrgle proč, da je nismo mogle najti . . . Pripravljaje čaj, stavile smo dostikrat na samovar

prazen, brez čaja in kropa, čajnik, premivale čašice, rezale kruh, klale sladkor in polagale, da se je čaj nastal — snemale čajnik s samovara in hotele naliti iz njega čaj . . . Kakov smeh nastajal je tedaj mej nami! . . . Pripetilo se je še hujše, kadar smo v razgovorih postavile samovar brez vode in se je on razsojil . . . Na mesto soli dejati sladkar, vzeti steklenico jesiha na mesto medice — bila je pri nas stvar vsakdanja. Ne redko v postne dni, obedali sta sestri vsled raztresenosti mesno. Pri tem je postni dan vzpominala navadno mlajša. Končavši obed, obrnila se je ona hipoma k sestri:

— Sestrica . . .

— Kaj je?

— Danes je pa petek. V odgovor na to zalila se je sestra z neudržnim veselim smehom.

— Vzpomnila sem se, vzpomnila, draga moja, ko sem prvo žlico juhe požrla, a nisem hotela povedati ter rajše molčala . . . Oh! kakov greh sva storili! . . .

Tukaj so mene hranili in bili gotovi pečati se z menoj, če tudi cel dan. Tu so me tudi množega

ima torej praktičen, narodnogospodarski pomen za vodovja v Avstriji in v sosednjih deželah.

Postavili so se najprvo odseki in sicer 1. za vodovje Labe, Odre in Visle; 2. za vodovje Dunava, Dnjestra, in Stira; 3. za jezero Bodensko in za Reno nad tem jezerom. Tem odsekom pa so se dala dotična vprašanja, da se posvetujejo o njih in potem kaj razločnega predložijo za ukrepanje v občini sejah.

V Dunavskem odseku so se označila poglobitna načela za ribištvo v Dunavu, razlagalo se je, koliko kvare napravljajo nepotrebne preuravnave potokov in rek, nesnaga, ki prihaja v vodo iz fabrik in obrtnostnih tvornic, parobrodna vožnja in plovljenje; govorilo se je o prepovednih ribarskih propisih, o ribarskih pravicah državnih, občinskih in zasobniških, o potrebnih napravah za ribištvo, o ribjih tolmunih itd. Oznamenile so se tudi ribe, katere bi osobito kazalo samodelsko zaploditi v Dunavskem vodovju. Poročalo se je o vodah in ribjih razmerah v posameznih deželah; tako je gosp. prof. Franké iz Kranja razkladal te razmere z ozirom na kranjsko deželo. Nadalje je prof. Pančič iz Belega Grada predaval o ribištvi v Srbiji, a Kiselov o ribištvi bolgarskem.

V odseku za Labo, Odre in Vislo pod načelnštvom dra. Grimma iz Petrograda poročalo se je o sulcih na Českem, o ribjih razmerah v Odri, v Visli, o ribiškem zakonu ruskem, ki se ima proglasiti iz nova, določilo se je vodilo pri sestavljanju predlogov, jemalo se je ozir na ukrepe ribiškega shoda v Draždneh itd.

Tretji odsek je podrobno razgovarjal se o ribištvi v Bodenskem jezeru in v Reni, ter takisto kakor ona dva odseka določil nasvete, ki pridejo pred občni zbor konferencije.

V 1. dan t. m. zbrali so se vsi člani konferencije in tedaj so poročevalci vseh treh odsekov razodeli ter obrazložili nasvete za povzdigo ribištva. Vsi predlogi so bili odobreni. Za nas imajo pomen le predlogi Dunajskega odseka, ker se tičejo naših domačih voda. Izmed 15-ero teh predlogov naj pomenimo naslednje misli:

Ribiške pravice državne, občinske ali, ki sicer pristojajo javnim korporacijam, naj bi se samo tedaj prodajale ali v zakup dajale, če bi to veščaki odobraval; pri tem naj bi se vedno več ozira jemalo na narodno gospodarstvo, nego-li na državne finance. Posebno je priporočati, da se zakupnikom, če le možno, v zakupni pogodbi naloži, da imajo vsako leto določeno količino ribje zalege ali mladih rib zaploditi, sicer se neha pogodba.

Za večja vodovja je poskrbeti, da se ribari sistematsko, prikladno razmeram prirodnim. Zato naj se vodo- in ribjepisne razmere znanostno in praktično preiščejo, ter, kar se pokaže iz tega preiskovanja, naj se obelodani, da si občinstvo kaj koristnega iz tega dobi.

Kar se tiče ribjih naprav, je to poglobitna stvar, da se jih kolikor možno veliko in na široko priredi, zlasti taci, ki dajejo primerno tvarino za zaplojenje določenih bližnjih vod.

Zelo koristno in povsodi želeto je, da se poučuje in praktično razklada naravno in samodelsko ribarstvo v gozdarskih, kmetijskih in poljedelskih učilnicah.

Pustošenje gozdov pripoznati je kot jeden poglobitnih uzrokov, da je rib čedalje manj, treba je

torej z vsemi močmi delati na to, da se obustavi uničevanje gozdov, da se jih tam, kjer to potreba, iz nova posadi in da se sploh v obližji voda vsestransko in krepko varuje rastlinstvo.

Da se ne dogajajo na mejnih rekah pravne zmote, iz katerih pogostem nastaja ribje roparstvo, živa je potreba, pravice natančno urediti in določiti, ter v pristojnih pogodbah izreči, komu in kako je kaznjovati ribiške prestopnike in prestopke ribiških propisov.

Če se hoče ribištvo povzdigniti, morajo se v podunavskih državah, katerim je do ribištva, prej ko moči postaviti zakoni, ki ribiške pravice primerno in konečno uredé.

Ko so tako po prodlogih bile izražene misli dotičnih odsekov o ribištvi, se je konferencija razšla, ker njen namen je bil vzpolnjen. Boljšo bodočnost mogó dati ribištvi avstrijskemu in ribištvi po naših pokrajinah dobri mejnarodni in domači zakoni, dober pouk v stvarih ribištva, ter gosto nasejane praktične naprave. To so poglobitni stebri, katere je ozamenil v prosep ribištva rečeni shod veščakov v navzočnosti poljedelskega ministerstva. Vladi bodi torej sedaj skrb, te nasvete uživotvoriti ter tako rešiti in v boljše stanje pripraviti avstrijsko ribištvo, nemali del našega narodnega gospodarstva.

M.

Deželni zbor kranjski.

(VII. seja v 3. dan oktobra.)

Deželni glavar grof Thurn-Valsassina naznani, da je presvitli cesar izrekel brzogovnim potom svojo najvišjo zahvalo za čestitanje deželnega zbora o priliki njegovega godu. (Vseobčni živio- in slava-klici.)

Poslanec Svetec poroča v imenu gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem, in sicer: 1. o dednem pravu na kmetih in o kmet- skih domovih in 2. o pristojbinah tako-le:

Upravni odsek je iz poročila deželnega odbora glede agrarnih razmer na Kranjskem (priloga 14) obravnaval nasvet o dednem pravu na kmetih, o kmet- skih domovih in o pristojbinah.

Zastran dednega prava in kmet- skih domov de- želni zbor za zdaj še ne more nič ukreniti dotlej, dokler vladni načrt zakona za kmet- ska posestva srednje velikosti, ki ga je državna vlada v IX. se- siji predložila državnemu zboru, ne postane zakon. Še le tedaj bo deželnemu zboru mogoče v okviru, ki mu ga odkaze državni zakon, izdelati deželni zakon, s katerim bi se določila posestva, katera bi spadala pod omenjeno dedno pravo in katera bi se mogla ustanoviti za kmet- ske domove.

Za zdaj pa ni drugzega, ko željo izreči, da bi omenjeni načrt o dednem pravu kmalu postal dr- žavni zakon in to tako, da bi se dala deželnim zbo- rom prilika, na njega podlagi osnovati tudi kmet- ske domove, kar bi bilo mogoče, ako §. 16 načrta tako ostane, kakor je predložen.

Opiraje se na razloge, iz katerih je agrarna enketa izrekla se za omenjeno dedno pravo in za kmet- ske domove, katerim tudi upravni odsek pritr- juje, stavi ta naslednji predlog:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželni zbor izrekuje, da je načrt državnega zakona o dednem pravu za kmet- ska posestva sred- nje velikosti kranjski deželi primeren.

Deželnemu odboru se torej naroča, da pošlje peticijo do vis. državnega zbora, da bi ta blagovolil še v tej sesiji skleniti omenjeni državni zakon po načrtu vis. c. kr. državne vlade, zlasti tudi §. 16 tega načrta.

Glede pristojbin je upravni ods- k sklenil, od resolucij, ki jih je v tem oziru sklenila kmetijska enketa, priporočati naslednji dve:

1. Prečastiti gospod deželni predsednik se prosi, naj on blagovoli posredovati pri finančnih urad- h, ako treba pri vis. finančnem ministerstvu, da se bo od- stotna pristojba od izročitev, ki se naredé mej sta- riši in otroci v življenji merila ravno tako, kakor od teh izročitev, kadar se zgodé zaradi smrti.

Deželnemu odboru pa se nalaga, da izroči to prošnjo gospodu c. kr. deželnemu predsedniku.

2. Deželnemu odboru se nalaga, da pošlje pe- ticijo do državnega zbora, da se v pristojbinski no- veli sklenejo polajšila za kmet- ska posestva in to

a) pri izročitvah mej živimi jednako, kakor pri onih zaradi smrti;

b) da se štempeljske pristojbe za zneske, ki neso nad 50 gl., tudi v neprepirnih in zemljeknjiž- nih rečeh znižajo na 12 kr. od ulog in na 10 kr. od prilog in rubrik.

Poslanec Dežman zahteva generalno debato in izjavlja, da se je oglasil v tej zadevi kot zastopnik veleposestva, da se ne bode morda mislilo, da se veleposestvo ne briga za blagostanje kmetijstva. Dežman potem razpravlja, kako je duhovščina obupno opisavala stanje kmetijstva, le nekateri gg. duhovni trdijo, da se stanje kmetijstva v njih farah nekoliko boljša. Označiti mora izrek nekega duhovnika, ker je jako resničen. Dotičnik pravi: „Vsaka doba ima svoje senčne in solčne strani!“ in to velja i za kmetijstvo. Duhovniki opisujejo kmetovalca kot jako slabega gospodarja, ki zapušča le zadolženo posestvo in kateri nema toliko moči do samega sebe, da bi se žganja ogibal. To so žalostni odnošaji in ti po- pisi so vsi drugačni, nego nekdanjo hvalisanje po- ročevalca Svetca, ki je rekel, da za Noviške kmete zaradi umnega in vzglednega gospodarstva zavidajo celo sosedne dežele Kranjsko. Pa kaj se hoče, vo- ditelji naroda so ljudstvu obljubovali, da bode izve- denje narodnega programa vse odnošaje popolnem zboljšalo. (Smeh! Nemir! Klici: K stvari!) Sloven- sko uradovanje obožavalo se je kot ljudsko zdravilo! (Velik nemir in ponovljeni klici: To ne sliši k stvari!) A ničesar se ni s tem doseglo. Akopram je naprava železnic v deželi uničila promet po cesti, vender so železnice za nekatere dele dežele neprecenljive vred- nosti, posebno goveja živina se izvažja vsako leto v večjem številu v nemške dežele in v jednom letu izvozilo se je nad 50.000 glav. A slovenski časniki o tem žalibog molče (Ugovor mej narodnimi poslanci!), „Slovenski Narod“ prinaša že več let v vsakem se- manjskem poročilu, koliko se je goveje živine, konj in prašičev pokupilo in odpeljalo v nemške dežele. (Tedaj se je g. Dežman zopet debelo zla- gal! Opomba por.) In to se zgodi zato, ker se iz tega vidi, da je kranjska dežela z drugimi zvezana in kako škodljivo bi bilo, jo osamiti. Treba je tedaj vse, kar bi promet z nemškimi deželami pospeševalo, skrbno podpirati in gojiti. 50.000 izseljencev gre vsako leto iz dežele, a le da služijo v drugih de- želah za blapce. Zato bi bilo treba, iste povzdigniti na višje stališče omike, (se ve da nemške!) da ne

učili, rokodelja, gospodinstva, učili radovoljno, no vsled naglice in neprestanega govorjenja, — naučili me vsega tako, kakor očenaš, katerega se tekom celega leta nisem navadila na pamet ter ga nepre- stano brbljala, požiraje sredino in z uverjenostjo bli- žaje se koncu, katerega sem znala trdo. Kupili sta mi tudi abecednik, no čitati me nista naučili, pre- puščaje to delo drugim. Ne gledé na to vzpomina- me se teh neskončno dobrih žensk, ki sta skrbeli za-me, me hranili in mi zašivali oblečice — vedno z lju- beznijo in spomin o njih ohranila sem za vselej.

Vgnezdilvi se pri njima, bila sem že srečna in mogla sem napravljati svoje izlete od todi, kakor iz lastne hiše, v nadi, v slučaju potrebe zopet brez vsakega zadržka vrniti se k njima. Ob dveh obisko- vala sem navadno učiteljevo stanovanje. Znala sem, da je v tem času učiteljeva hči Aleksandra Pavlovna, — gospodičina visoke rasti, črnolasa in blede, nikoli ne smejoča se, z izrazom žalosti v svojih zamišljenih očeh, vedno napravljen v črno, — znala sem, da je ob tej uri Aleksandra Pavlovna imela navado igrati na glasovir, kar je meni koj prvokrat dopalo. Aleksandra Pavlovna živela je z očetom in staro

hišino. V njihovem stanovanji kraljevala je vedno tišina: nihče iz njih ni govoril glasno, hodili so vsi tiho, nihče ni hitel in na vsem, začeniši sé starins- kim pohištvo, s počrnelimi od časa slikami s sta- rinskimi svetimi podobami in končaje s čisto izmi- timi gostolistimi zelenimi rastlinami na oknih, — na vsem ležal je nekak poseben pečat melanholije in skrivne tožnosti. Jaz stopila sem v salon, po ka- terem so se razlegali tužnim plakanjem zvuki gla- sovira, po tipkah katerega sta begali blede in sub- ljati roki Aleksandre Pavlovne, ter se ustavila pri durih. Ona me dolgo ni zapažala, zamišljena v igro, no zagledavši mojo miniaturno figurico, poklicala me je obično k glasoviru:

— Pojdi semkaj, dušica. Ali si prišla po- slušat?

— Da, tetka.

Ona ponovila je igro, katera je uplivala na me neizrečeno čudno. Kazalo se mi je, da begajo zvuki po mojem telu in da vsaka nota nahaja nekak nemi odziv v mojih čutnicah. Bilo mi je kakor bi me nekaj vezalo z vsako tipko in, sama nezajoč tega, zibala sem se slično metronomu, v takt igre.

Predstavljala sem tedaj ganljivi prizor, kakor pojnim danes, vzpomina se svoje drobne in majhne figurice, upodobljene v zrkalu, odete v strgano, sivo suknjico, sumljive čistote nogovice in izteptane čev- ljice, vzpomina se svoje gladko ostrižene glavice s plavimi lasmi, voskastega obraza, upalih črnih oči, in pri tem zibanja z jedne strani v drugo, zdaj hi- trejšega, zdaj počasnejšega, soglasno hitrejšemu ali počasnejšemu tempu komada. To delala sam dolgo nezavedno, no še nezavednejše, popolnoma brez svoje lastne volje, prešla sem nekoč od takega nemega sledenja za motivom, k njega predavanju z zvuki. Danes znam, da je bilo prvo, kar sem spela, arija paža iz „Hugenotov.“ Najedenkrat spela sem jo vso, spela, se zna, brez besed z vsemi njenimi tež- kočami, fioreturami in škalami. Dokler sem sledila z glasom za igro, me Aleksandra Pavlovna ni ustav- ljala, slušala me je pozorno ves čas in samo, da bi bilo bolj slišno — oslabila je pedal in zmanjšala silo udarov po tipkah. Arija je končala, jaz uvidela sem, da sem pela na ves svoj detski glas ter se prestrašila. Aleksandra Pavlovna obodila me je laskavo:

bi bilo treba plačevati toliko bolniških stroškov. — Slavni naravoslovec Scopoli, spisal je v pretečenem stoletju knjigo, v kateri je opisal propad kmetijstva na Kranjskem, trdeč, da je glavni vzrok propada ta, ker kmet svojega stanu ne čišla in vsake le pravi: „Moj sin mora biti gospod!“ Zato so srednje šole prenapolnene in na Ljubljansko gimnazijo se je vsililo letos nič manj nego 600 dijakov (klasi: 800!) torej 800 dijakov? Kaj bode z njimi? Duševni proletarijat bode iz njih? Zakaj se stvari ta? Naša Kranjska je nekaj Pijemont, iz katerega se hočejo zavzeti sosedne dežele. A nekaj so dobili v sosednih deželah izobraženi kranjski mladeniči službe, zdaj tega ni več, kajti vsaka dežela se zapira sama za se in mladi nadarjeni učitelji ne dobé več služeb drugod. Kranjska pa je nekaj magnet, h kateremu silijo mnogi, da bi tu prišli k dobrim službam. Amerikanec Franklin je trdil, da le potem pride ljudstvo do blagostanja, ako dela in štedi. Kdor kaj družega priporoča, ljudstvo slepari. Kako pa je na Kranjskem v tej zadevi? Dežman pravi, da je videl po vaseh na Dolenjskem cele trume puranov, a ne da bi jih kmetje gonili na somenj v Zagreb, vse sami pojedjo o trgatvi, to je že stara navada. Mnogo je duhovščina proti temu pridigovala, a vse zaman. V drugih krajih prodajajo seno za ničeve cene v Trst in na Reko, a ne znajo napraviti niti grabelj niti vil sami, vse si morajo kupiti kmetijske podružnice bi storile lahko v tej zadevi veliko, a ne store ničesar, desetletja že spe. Vse drugače delajo na Spodnjem Štajerskem kmetijske podružnice. Kaka velika trgovina z ovočjem je tamkaj vzrastla. Na Kranjskem pa se zapravi za žganje toliko denarja, kolikor iznaša ves zemljiščni davek vse dežele. In ne da se pije žganje, koliko se popije še vina in piva. Isto tako slabo kakor z denarjem, dela se s časom posebno na božjih potih in kmet leta od sejma do sejma. Tudi za cerkvene potrebe potroši se neizmerno veliko, o čemer že Hacquet toži, kajti če ima jedna fara nove zvonove, takoj si omisli druga še dražje. Vse polno je tudi beračev, a ne samo navadnih, tudi berači v civilnih suknjah izvajajo kmetu mnogo denarja iz žepa. Govornik toži potem, da se ni izvela postava o velikih občinah, katero je napravila narodna stranka a je ni izvesti hotela, ker se je bala revolucije v deželi! (Velik smeh) in zato je z občinami jako na slabem. Kmeti treba pač drugače odgojevati, da se mu ne bode usiljevalo toliko nepoklicanih varuhov in skrbnikov. Ko nečdo Dežman še napada obravnave kmetijske enote, rekoč da so bile površne in jako pohvalno pesen poje kočarjem ki svoje otroke bolje odgajajo, ko marsikateri vaški magnat.

Potem je krepko odgovarjal g. dr. Vošnjak, katerega govor priobčimo po sten. zapisniku.

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani 8. oktobra.

Ceski deželni zbor je tudi kakor gališki izvolil poseben odsek, da pretresuje novi železniški statut. Že takoj v prvi seji je dotični odsek prišel da sklepa, da je ta statut škodljiv česki narodnosti in deželnim interesom. Čebi že vidijo v tem, da je notranji poslovni jezik pri železnicah nemški, škoda za svojo narodnost. Mi Slovenci bi pa ne smeli videti nikake nevarnosti za obstoj slovenske narodnosti

— Poskusi ponoviti.

Ona pričela je z nova z motivom, no potem jela me je spremljati z jediniimi akordi, pribegaje k pomoči melodije samo tedaj, kadar sem se kaj zmotila ali zabila motiv. Proti koncu postali so akordi redki, no jaz ubirala sem smelo s svojim tankim glasom š kale, premagovaje njih težavnosti. Končala sem smelo in tvrdo. Aleksandra Pavlovna pri jela me je za glavo in me poljubila.

— Koliko si stara?

— Šest let tetka.

— Ali se učiš?

Jaz prišla sem v zadrego.

— Ne, tetka. Kje naj se učim: sem vedno zvonaj.

Ona pogledala je s pomilovanjem na mene in na mojo nebrežno, zanemarjeno obleko.

— Ali ti je mamica umrla?

— Da, tetka. Sedaj imam drugo mamo.

Ona pojmla je vse, ni me več izpraševala o mojem življenji in končavši igro, poljubila me je še jedenkrat v glavo.

če tudi se nam šole ponemčujejo in nam vsi uradi nemški uradujejo. Vedno se nam kaže na česko zmernost, in tudi se dobe še nekateri česki listi, da nam zmernost propovedujejo, ker so napak poučeni. Tako bi res kdo mislil, kake pretiranosti, da zahtevamo, v resnici bi pa bili zadovoljni, ko bi le polovico tega dosegli, kar želi najzmernejši Čeh za svojo narodnost. — V českega deželnega zbora odseku za občinske in okrajne zadeve je predčera j namestništva svetnik Kmoch razložil stališče vlade nasproti Herbstovemu predlogu o delitvi okrajev po narodnostih. Vlada v načelu nema nič proti temu predlogu, in le želi, da se uresniči, a misli da povsod taka razdelitev ne bode mogoča iz geografskih in narodnogospodarskih razlogov. Sicer bi se pa premene omejenj okrajev morale vršiti samo na prošnje občin, ne pa prisilno proti njih volji. Da bi se pa druge instance razdelile v česke in nemške, tega pa vlada ne more dovoliti. — V odseku za pretresovanje volilne reforme so izjavili nemški poslanci, da se ne bodo udeleževali posvetovanj o načrtu volilne reforme, kakor jo je predložil deželni odbor, in so res, ko se je pretresovanje pričelo, odšli. Nov dokaz, da z Nemci na Českem sporazumljenje ni mogoče. Da bi petakarji dobili volilno pravo, tudi ni dosti upanja. Večina deželnega zbora smatra to zadevo le kot del splošne volilne reforme, in se po njenem mnenji o tem tudi le pri posvetovanji o občnej volilnej reformi more sklepati. Ker bode pa vsled upora nemških poslancev gotovo splošna volilna reforma brez uspeha ostala, tudi petakarji volilne pravice ne bodo dobili. — Včeraj je v deželnem zboru utemeljeval Nemec dr. Bareuther svoj predlog, da se deželni šolski svet razdeli v dve sekciji. Ta predlog, ki jasno kaže, kam merijo Nemci, se je izročil šolskemu odseku v pretres, za kar so glasovali Nemci in veleposestniki, Čehi pa so se vzdržali glasovanja.

Jedva se je izvedelo, da hočejo Čehi na Dunaji osnovati posebno politično društvo, ki se bode potegovalo za narodno enakopravnost na **Spodnjem Avstrijskem**, že se zaganjajo nemški liberalni listi v nje, in to ne le ekstremni, temveč celo taki, ki hočejo za zmerne veljati. Ta stvar jim je kakor nalašč prišla, da upijejo o zatiranem nemštvu. Nek list, o katerem celo govore, da je z vlado nekoliko v zvezi, očita Čehom, da neso na Dunaji domačini, temveč le priseljenci. Po mnenji tega lista bi Čehi, ker so priseljenci, ne imeli nikake pravice do ohranjenja svoje narodnosti. Kdaj je pa kak nemški list ugovarjal ravnopravnosti Nemcev pri nas na Kranjskem? Ti Nemci so tudi privandrali k nam, in so si celo pridobili gospodstvo v deželi, in če se je njih veljava skušala kedaj poriniti v naravne meje, kak krik je navstal po nemških listih. Zakaj se pa neki Nemcem na Kranjskem po istem merilu ne merijo pravice, kakor jih hočejo Čehom na Dunaji. Nemški liberalci hočejo ta poskus Čehov, ustanoviti si politično društvo v Beči, porabiti pri prihodnjih volitvah za državni zbor za agitacijo. Strahili bodo ljudstvo s slovanskim poplavam, in Bog ve s čim še. — Z veseljem pa moramo konstatovati, da so tudi na Spodnjem Avstrijskem možje, ki spoznajo, da je delovanje nemškega šulferajna škodljivo in se ne boje tega javno izreči. Ko je bila na dnevnem redu prošnja nemškega šulferajna za podporo, oglašil se je poslanec Knab in v ostrih besedah grajal delovanje tega društva. Podpora se ve da se je potem dovolila, a veseli moramo biti, da se je vsaj našel mož, ki je obsojal to škodljivo in razpor sejoče društvo.

V **gališkem** deželnem zboru je poslanec Merunovicz stavil in utemeljil predlog, da bi se podržavila severna železnica. Sedaj se pa železniški odsek posvetuje o tem predlogu.

Nedavno smo poročali, da bodo kmalu razpuščene **trgovske zbornice**. Sedaj se pa poroča iz Linca, da je trgovsko ministerstvo z ukazom dne 30. septembra razpustilo tamošnjo trgovsko zbornico. Nove volitve bodo takoj razpisane. V krat-

— Pridi večkrat k meni. Bodeš pela, in če boš želela, jela te bom učiti.

Začutila sem najedenkrat k tej resnej deklici z žalostnimi očmi, ne jedino ljubezen, ki sem jo imela k sestrama — vlastelicama in k družini privrataika, no nekako uvažanje, spoštovanje in gotovnost slušati jo v vsem, z lopo pokoriti se jej. Njena roka, njena bleđa, drobna in suhljata roka bila mi je blizu; hipoma priklonila sem se in poljubila to milo roko, pri čem so zakapale vroče solze iz mojih oči. Aleksandra Pavlovna objela me je nežno:

— Ti plačeš? . . . O čem?

Mala, dosega joča jej komaj komaj do pasa z glavo, objela sem njeni kolena z rokama, stiskaje se k njej z glavo:

— Ah tetka! objasnila sem jej nejasno vzrok mojih solz, z menoj še nihče ni tako govoril, kot vi . . . Jaz plačem od radosti, tetka . . .

Ona ni mi rekla več besede ter me molče gledala po glavi toliko časa, da sem nehala plakati.

(Dalje prih.)

kem času dojde tudi drugim trgovskim zbornicam ukaz, ki jih bode razpustil.

Vnanje države.

Ruski general in generalni gubernator na Poljskem, Gurko imenovan je članom državnega sveta, a obdrži še vedno dosedanje mesto.

Kakor se poroča iz Ruma, je na Laškem v 42 provincijah od 2. avgusta do konca septembra 17 332 ljudi za **kolero** zbolelo, 8.644 pa umrlo. V Napolji kolera pojema, tako jih je predčera j zbolelo za kolero samo 43, umrlo pa 16.

S **francosko-kitajskega** bojišča prihajajo za Francoze ugodne vesti. Zaseli so že Tamsui.

Egiptovsko vprašanje se ne bode rešilo, kakor se govori, na posebnej konferenci, kajti konference poslednjih let imele so premalo uspeha. Skušalo se bode doseči sporazumljenje po dopisovanji mej vlastmi. Anglija je že naznanila v posebnej okrožnici drugim vlastim, da bode kmalu objavila svoje predloge, katere bode izdelala na podlagi izkušenj angleškega nadkomisarja Northbrooka. Začetkom bodočega meseca došli bodo neki velevladnim dotični predlogi. Kaki bodo, pove nam že precej jasno tudi višje omenjena okrožnica. V njej pravi angleška vlada, da se je iz dosedanjih izkušenj Northbrook prepričal, da je pomanjšanje obresti od egiptovskega dolga neobhodno potrebno, da se doseže ravnotežje v egiptovskih financah, ravno tako bode treba ponizati zemljiški davek. Vse to je že Anglija zahtevala pri poslednjem egiptovski konferenci, pa druge vlasti v to neso privolile, zato pa tudi ni dosti upanja, da bi nova diplomatska pogajanja imela kaj več uspeha.

Iz **Sudana** dohaja neugodna vest, da so Arabi zavratno napali generala Stewarta in ga umorili. Ta general bil je jedini Evropec v Gordonovej družbi. Ko je poslednji vzel Berber, podal se je Stewart gori po Nili, v tem ko se je Gordon sam vrnil v Charthum. Ko se je Stewart tako oddaljil od glavne Gordonove vojske, porabili so Arabi to priliko, da so mu spihali luč življenja. Zato bode pa sedaj angleška ekspedicija pod poveljstvom generala Wolseley a morala napeti vse sile, da osvobodi Gordona, kajti bati se je, da tudi njega doleti jednaka osoda.

Konferenca za določitev **prvega meridijana**, ki se je bila sešla v Washingtonu, se je razšla, ne da bi se bil dosegel kak uspeh. Večina delegirancev je bila sicer zato, da se izbere meridijan, ki gre skozi Greenwich, a francoski v to neso kakor hoteli privoliti.

Domače stvari.

— („Länderbank“) dobila je dovoljenje, da napravi delniško društvo za dopolnilne proge (Ergänzungslinien) avstrijskih in ogerskih železnic s sedežem na Dunaji. Pravila so že potrjena. — Ni nemogoče, ampak celo naravno, da utegne to društvo svoj pogled obrniti tudi na Dolenjsko.

— (V hrvatskem zboru) stavil je Smičičlas predlog, da naj sabor stori potrebne korake, da tudi Žumberk in Marjindol dobita svoje zastopnike v zboru. — V krogih nezavisnjakov se govori, da pridejo v zbor tudi grofi Bombelles, Rudolf Erdödy, Jurij Jelačić, Teodor in Ivan Drašković, da pomnože opozicijo. Ta vest je morda malo prenačljena; a čudno je to, da je letos nenavadno veliko število aristokratov dalo verifikovati svoje virilne glase. Morda se pa vender utegne aristokracija energičneje potegniti za pravice hrvatske kraljevine.

— (Blag župnik) živi v nekem slovenskem glavnem mestu. Nedavno mu je hotela voliti za njegovo bogato okrašeno cerkev neka brumna ženska 1000 gld., to je dolg, uknjižen pri njenih sorodnikih. A župnik se je zahvalil, rekoč, da neče svoje cerkve lepšati s solzami revnih sorodnikov, kateri bi se morali, ko bi se dolg izterjal, pognati od hiše. Tudi ni dolgo temu, kar je hotela v nekem predmestju, ki se ne odlikuje po velikih hišah, neka ženska izročiti na smrtnej postelji istemu g. župniku vse svoje premoženje za cerkvene potrebe. A blagi župnik, dobro vedoč, da ima ženska mnogo revnih sorodnikov, je namenjen dar odklonil in umirajočo brumno žensko pregovoril, da je svoje premoženje razdelila, po enakih delih mej svoje revne sorodnike. Čast, komur čast gre!

— (Sladorjeva kriza), ki je upropastila veliko firmo Weinrichovo je prouzročila tudi pri nas veliko škode. Kdor koli trži s sladorjem, bodi si na drobno, bodisi na debelo, vsak ima vsled nepričakovano nizke cene difference in izgube. Govori se, da ima jedna sama trgovska hiša v Ljubljani do 50.000 gld. izgube. Nekega manjšega trgovca pa je kriza tako pretresla, da se že javno govori o njegovej insolventi.

— (Današnji mesečni živinski somenj) je bil zaradi slabega vremena slabo obiskan. Pri-

Lašnina in tisk „Narodne Tiskarne“.